

STATUTUL ȘI ROLUL SOCIETĂȚII CIVILE ÎN REALIZAREA EDUCAȚIEI NON-FORMALE

Valentin Cosmin BLÂNDUL

Universitatea din Oradea, România

Educația non-formală reprezintă una dintre cele mai importante componente ale educației, exercitând o influență puternică asupra dezvoltării personalității elevilor. Într-o definiție scurtă, conține acele activități extracurriculare, care sunt furnizate de școală sau de alți parteneri de învățământ (cum ar fi: familie, elevi, instituții religioase, instituții culturale, ONG-uri etc.). În acest context, organizația neguvernamentală, societatea civilă joacă un rol foarte important în obținerea educației non-formale, oferind elevilor o modalitate atractivă și interesantă de a petrece timpul lor liber și de învățare pentru colectarea mulțimii de informații. În lucrarea de față vom încerca să descriem statutul și rolul societății civile pentru educația non-formală și impactul acesteia asupra dezvoltării personalității elevilor.

Cuvinte-cheie: *societate civică, activități extracurriculare, educație non-formală.*

THE STATUS AND ROLE OF CIVIC SOCIETY IN NON-FORMAL EDUCATION

Non-formal education represents one of the most important components of education, having a strong importance in pupils' personality development. In a briefly definition, it contains those extracurricular activities that are provide by school or other educational partners (such as: pupils' family, religious institutions, cultural institutions, NGOs and so on). In this context, by non-guvernamental organization, civic society play a very important role in achieving on non-formal education, offering for pupils an attractive and interesting modality to spent their leasure time and learning a lot of information. In the present paper, we will try to describe the status and role of civic society for non-formal education and its impact upon development of pupils' personality.

Keywords: *civic society, extracurricular activities, non-formal education.*

Introducere

Este un lucru binecunoscut că problemele cu care se confruntă societatea contemporană sunt din ce în ce mai numeroase și complexe, însă rezolvarea lor nu mai poate reveni în sarcina exclusivă a autorităților statului. Cu toate acestea, multă lume are tendința de a le blama pentru nerezolvarea unor probleme importante pentru comunitate, dar care ar putea fi soluționate cu un minim de implicare, chiar de către cetățenii direct vizați. Este suficient să amintim, de exemplu, sortarea selectivă a deșeurilor menajere, curățarea trotuarului din fața propriei locuințe, administrarea responsabilă a resurselor existente, sprijinirea, după posibilități, a persoanelor aflate în dificultate, implicarea în acțiuni de voluntariat ș.a.m.d. În fapt, fiecare comunitate își cunoaște cel mai bine problemele cu care se confruntă, iar implicarea membrilor săi în rezolvarea acestora este cel puțin la fel de importantă ca implicarea autorităților publice cu responsabilități în domeniu [1, p.83-85].

De mai bine de două decenii, comunitatea pare să fi înțeles că implicarea sa responsabilă în managementul propriului destin a devenit o necesitate absolut firească. În această perioadă s-a încetățenit din ce în ce mai puternic, în conștiința opiniei publice, conceptul de *societate civilă*, văzută de I.Bontaș [2, p.298] drept ansamblul agenților economici (industriali și comerciali), culturali, educaționali, asociațiile non-guvernamentale, fundațiile, sindicatele etc. care, prin funcțiile pe care le desfășoară, contribuie la dezvoltarea materială și spirituală a comunității. Concret, ne referim aici la funcții precum cea productivă, de proiectare, comercială, de protecție socială, educativă, de formare profesională continuă, reconversie profesională, petrecere a timpului liber ș.a.m.d. Se poate deduce de aici că toți acești agenți îndeplinesc un rol esențial în realizarea educației oamenilor și, în mod particular, a celei non-formale. Dezvoltând acest din urmă subiect, același autor a identificat o serie de funcții educative ale societății civile:

- a) formarea profesională continuă în diferite domenii de activitate;
- b) stimularea creativității în domeniile în care activează fiecare persoană;
- c) reconversia profesională în raport cu cerințele pieței muncii;
- d) modernizarea continuă a tehnologiilor;
- e) educația culturală, spirituală, patriotică, sportivă etc.;
- f) sprijinirea persoanelor aflate în dificultate;
- g) petrecerea timpului liber într-un mod agreabil și folositor;
- h) dezvoltarea comportamentului prosocial și implicarea activă în viața comunității [3, p.298].

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai importante funcții ale societății civile cu acțiune în spectrul educației non-formale. După cum se poate observa, aria de cuprindere este extrem de generoasă și interesează practic toate problemele cu care comunitatea s-ar putea confrunta. De aceea, este foarte greu de realizat o clasificare a domeniilor și modalităților de intervenție educațională a societății civile, fiecare structură care intră în componența sa având libertatea de acțiune acolo unde consideră a fi prioritar [4].

Concept și metodologie

Pornind de la aceste observații, principalele acțiuni pe care societatea civilă le are la dispoziție sunt următoarele [5, p.298-299]:

- a) cursuri de formare profesională continuă și/sau de reconversie profesională;
- b) acțiuni de sprijinire a persoanelor ce se perfecționează profesional;
- c) întruniri și acțiuni specifice pentru dezvoltarea comunităților de diferite profiluri;
- d) dezbateri, mese rotunde, simpozioane, conferințe organizate pe diferite teme de interes public;
- e) schimburi de experiență și mobilități interne și internaționale;
- f) proiecte pentru dezvoltarea comunităților, cu sau fără finanțare;
- g) campanii de sprijinire a persoanelor aflate în dificultate;
- h) întâlniri cu diverse personalități din domenii științifice, economice, sociale, culturale, artistice, sportive etc.;
- i) acțiuni sportive, cultural-artistice, turistice, de petrecere a timpului liber, voluntariat ș.a.m.d.

Cu siguranță că lista acestor activități aflate în atenția societății civile este mult mai lungă și adaptată nevoilor concrete ale comunităților locale. În acest sens, una dintre activitățile în care societatea civilă se implică foarte frecvent o reprezintă protecția mediului înconjurător și educația pentru mediu. În opinia lui I.Bontaș, la începutul mileniului III se discută despre un adevărat „analfabetism ecologic” prezent în majoritatea statelor lumii și caracterizat prin conduite iresponsabile ale cetățenilor, dar și factorilor de decizie care au condus la defrișări masive, inundații, alunecări de teren, diminuarea stratului de ozon, perioade lungi de secetă, infestarea radioactivă etc. Pentru formarea unei culturi generale și a unei atitudini responsabile față de mediu, Mariana Marinescu [6, p.133-134] recomandă implicarea familiei, școlii, societății civile în acțiuni care vizează analiza și înțelegerea problemelor cu care se confruntă mediul înconjurător, precum și a efectelor acestora, organizarea unor dezbateri pe probleme de mediu, implicarea în campanii de protecție a mediului etc.

Un alt aspect căruia societatea civilă îi alocă resurse importante este reprezentat de consolidarea democrației și egalității în drepturi [7, p.560-565]. Potrivit autorilor citați, democrația reprezintă cea mai bună formă de guvernare a societății (deși, altfel, perfectibilă), cea mai eficientă cale de progres a lumii contemporane, o preocupare pentru viața interioară a individului, respectiv o modalitate de a reacționa la atacurile îndreptate împotriva valorilor fundamentale ale ființei umane. Democrația se învață și se trăiește împreună cu toți factorii responsabili – familie, școală, mass-media, grup de prieteni, ONG-uri etc. – și presupune construirea unor relații interpersonale bazate pe încredere și respect reciproc, implicarea activă în destinele comunității, participarea la viața asociativă, împărtășirea cu ceilalți a experiențelor pozitive ș.a.

Un alt aspect în care societatea civilă se implică frecvent îl constituie dezvoltarea economică a comunității și sprijinirea populației în a duce o viață decentă din punct de vedere material. Din păcate, numeroase studii indică faptul că în multe țări ale lumii populația trăiește sub pragul sărăciei [8, p.432-434]. Desigur, una dintre cele mai eficiente modalități de reducere a sărăciei ar fi investițiile economice care să conducă la crearea de noi locuri de muncă, la atragerea de fonduri și, implicit, la creșterea puterii de cumpărare a oamenilor. Din păcate, aceasta poate fi considerată doar o soluție pe termen scurt și mediu, însă Mariana Marinescu [9, p.61-62] apreciază că, pe termen lung, cea mai eficientă modalitate de a depăși dificultățile materiale o reprezintă educația economică a oamenilor. Concret, este vorba despre acea dimensiune a noilor educații ce le permite cetățenilor să se autogospodărească, să-și gestioneze adecvat resursele materiale de care dispun și să știe cum să investească pentru a obține profit. În felul acesta, individul nu va mai fi total dependent de ceilalți și va deveni capabil să-și asume responsabilitatea pentru propriul destin.

O dimensiune educațională relativ apropiată celei despre care am discutat în paragraful anterior o constituie educația antreprenorială. Prin specificul ei, educația antreprenorială promovează acel tip de comportament, care este caracteristic persoanelor dispuse să se implice activ în viața comunității căreia îi aparțin. O asemenea participare ar putea presupune implicare civică, investiție economică, asumarea unor responsabilități sociale, leadership etc. De altfel, creșterea gradului de participare al tinerilor la viața socială, sub toate formele

sale de manifestare – economică, civică, politică, culturală, mobilitate, participare la educație etc. – constituie unul dintre obiectivele prioritare ale Uniunii Europene. Se încearcă atragerea populației tinere către viața socială a comunității și formarea acestora pentru a deveni adulți responsabili, având o personalitate armonioasă și creatoare, perfect integrați în societatea viitorului [10, p.193].

Una dintre modalitățile cele mai eficiente prin care pot fi puse în practică aceste activități specifice educației non-formale o constituie încurajarea acestor persoane să participe la viață asociativă a comunității, reprezentată de sectorul neguvernamental. Aceste organizații permit membrilor lor să se asocieze și să inițieze activități menite să contribuie la dezvoltarea comunității în care trăiesc, dar și a lor personală. În România, sectorul neguvernamental a evoluat foarte mult în ultimii 26 de ani, atingând un grad de maturitate care să-i asigure îndeplinirea cu succes a obiectivelor propuse [11]. În acord cu opinia autoarei, putem aprecia că organizațiile non-guvernamentale joacă un rol important în dezvoltarea atât a societății, cât și a fiecărui individ în parte. De aceea, suntem de părere că, depășind limitele inerente oricărei inițiative, ONG-urile trebuie sprijinite, astfel încât comunitatea și membrii săi să poată progresa pentru un viitor mai bun al copiilor de azi, adulților de mâine.

Pentru o implicare cât mai eficientă a societății civile în realizarea educației non-formale se impun a fi urmate câteva recomandări [12, p.299-300]:

- ✓ elaborarea unor programe naționale și locale de acțiune concepute pe domenii de interes, având obiective specifice, acțiuni clare, rezultate măsurabile, termene exacte și responsabilități precise pentru fiecare persoană implicată;
- ✓ formarea unui corp de experți în atragerea de fonduri, susținerea de cursuri specifice educației non-formale, implementarea unor activități specifice etc.;
- ✓ crearea unei baze materiale, financiare și educative (clădiri, săli de cursuri, conferințe, biblioteci etc.) în care să se poată desfășura activitățile specifice educației non-formale;
- ✓ implicarea tuturor instituțiilor/organizațiilor responsabile în realizarea educației non-formale.

Concluzii

Din cele expuse ne putem da seama că societatea civilă, prin componentele sale, are un rol foarte important în realizarea atât a educației non-formale, cât și a celei informale. Cursurile adresate diferitelor categorii socio-profesionale, activitățile organizate, campaniile de sprijinire a celor aflați în dificultate etc. sunt doar câteva exemple de practici specifice educației non-formale menite să rezolve problemele punctuale cu care se confruntă comunitățile locale. Pe de altă parte, în cadrul societății civile, ONG-urile par a avea rolul cel mai important, acestea fiind structuri asociative liber consimțite între oameni uniți de aceleași valori și interese. În concluzie, suntem de părere că cea mai importantă schimbare vine de jos în sus și că cea mai eficientă modalitate de rezolvare a problemelor comunității o reprezintă implicarea activă și după posibilități a fiecărei persoane, respectiv participarea ei la viața asociativă a societății în care trăiește.

Referințe:

1. SCOTT, W., GOUGH, S. Environmental Learning and Categories of Interest: Exploring Modes of Participation and Learning in a Conservation NGO. In: *Participation and Learning*, Springer Publishing House, 2008.
2. BONTAȘ, I. *Pedagogie. Ediția a V-a*. București: All, 2001.
3. *Ibidem*.
4. BLÂNDUL, V.C. *Bazele educației non-formale*. Cluj-Napoca: Mega, 2014.
5. BONTAȘ, I. *Op.cit.*
6. MARINESCU, M. *Noile educații în societatea cunoașterii*. București: ProUniversitaria, 2013.
7. De JAEGHERE, J., WIGER, N.P. Gender discourses in an NGO education project: openings for transformation toward gender equality in Bangladesh. In: *International Journal of Educational Development*, Volume 33, Issue 6, Springer Publishing House, 2013.
8. PATRUT, M., CMECIU, C., MIRON, L. NGO annual reports as a device to frame Education in Romanian public communication campaigns. In: *Public Relations Review*, Volume 37, Issue 4, Springer Publishing House, 2011.
9. MARINESCU, M. *Op.cit.*
10. LEMENI, G., MICLEA, M. (coord.). *Consiliere și orientare – Ghid de educație pentru carieră*. Cluj-Napoca: ASCR, 2010.
11. MARINESCU, M. *Op.cit.*
12. BLÂNDUL, V.C. *Op.cit.*

Prezentat la 29.03.2016